

**Milena Niewęglowska, Weronika Woch,
Grzegorz Czapski, Piotr Jędrych, Mariusz Naumiuk**
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych

Aktywność obywatelska¹ Citizenship active

Wstęp

Trudno sobie wyobrazić demokrację samorządową bez aktywności człowieka. Warto zatem przybliżyć to pojęcie. Aktywność obywatelska w literaturze opisywana jest jako nieprzymuszona działalność społeczeństwa na arenie społeczno-politycznej. Mowa tu także o udziale w życiu społeczności lokalnej, krajowej bądź międzynarodowej. Aktywność obywatelska to jedna z cnót obywatelskich, którymi powinien charakteryzować się dobry obywatel państwa demokratycznego. Cecha ta jest bardzo pożądana przez władze zwłaszcza z wyboru, dlatego próbują zachęcić wszystkich obywateli do tego rodzaju aktywności. Każdy z nas powinien mieć wpływ na to, co dzieje się w naszym środowisku, sam według swoich możliwości próbować zmienić kwestie, które nam nie odpowiadają.

Formy aktywności obywatelskiej

Aktywność obywatelska przejawia się między innymi:

- czynnym udziałem w wyborach,
- korzystaniem z biernego prawa wyborczego,
- działalnością w związkach zawodowych,
- uczestnictwem w związkach wyznaniowych,
- działalnością w fundacjach,
- dziennikarstwem obywatelskim,
- działalnością w stowarzyszeniach,
- zainteresowaniem sprawami lokalnymi,
- kampanią wyborczą,
- wolontariatem,
- udziałem w komisjach wyborczych,

¹ Artykuł napisany pod opieką naukową mgr. Jana Izdebskiego.

- partiami politycznymi,
- referendumami.

Wybory to aktywność obywatelska jako prawo wybierania i bycia wybieranym do danej rady. Czynne prawo wyborcze ma każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz stale zamieszkuje na obszarze danej gminy. Lecz nie każdy korzysta z tego prawa, co ukazuje uczestnictwo w wyborach.

Wybory samorządowe V kadencji w 2006 roku zostały przeprowadzone 12 listopada (I tura), natomiast II tura odbyła się 2 tygodnie później, czyli 26 listopada. Frekwencja podczas wyborów samorządowych w 2006 wyniosła w I turze 45,99%, natomiast w II turze 39,69%.

Wybory samorządowe VI kadencji odbyły się 21 listopada 2010 roku (I tura), a II tura odbyła się 5 i 19 grudnia. Frekwencja podczas wyborów samorządowych w 2010 wyniosła w I turze 47,32%, natomiast w II turze 35,31%. Przyczyn tak niskiej frekwencji jest wiele, między innymi brak poczucia wpływu na działania polityków (samorządowców) podczas sprawowanej kadencji, niechęć do polityki prowadzonej w danej społeczności.

Referendum lokalne jest kolejnym przejawem demokracji bezpośredniej. W referendum lokalnym, mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego jako członkowie wspólnoty samorządowej wyrażają w drodze głosowania swoją wolę. Występują dwa rodzaje referendum lokalnego: obligatoryjne tj. obowiązkowe - z mocy prawa i fakultatywne które odbywa się w każdej ważnej sprawie dla gminy.

7 lutego 2010 r. na terenie miasta Siedlce odbyło się pierwsze w historii miasta referendum lokalne w sprawie zagospodarowania przestrzennego stadionu przy ul. Wojskowej 5 na galerię handlową. Jednak z powodu niskiej frekwencji, która wynosiła tylko 7,6%, referendum było nieważne. Do urn poszło 4566 mieszkańców spośród 60 tysięcy uprawnionych do głosowania. Aby referendum było ważne, do urn musiałyby pójść co najmniej 30% wyborców.

Mieszkańcy Siedlec odpowiadali na pytanie które brzmiało:

Czy teren stadionu przy ul. Wojskowej winien być zagospodarowany na: oddano następującą liczbę głosów:

- budowę pływalni miejskiej (Aqvapark) i innych obiektów użyteczności publicznej – oddano 3 728 głosów (co stanowiło 82,3%),
- budowę hipermarketów i galerii handlowych o łącznej powierzchni do 50 000 m² – oddano 800 głosów (co stanowiło 17,7%), 38 głosów było nieważnych.

Kampania wyborcza to cały blok działań i przedsięwzięć głównie polegających na marketingu politycznym, zachęcaniu i pozyskiwaniu obywateli do udziału w pracach na rzecz wyborów, komisjach wyborczych, przygotowaniu kandydatów i komitetów wyborczych.

Kampanię wyborczą można prowadzić od dnia przyjęcia przez właściwy organ zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego na zasadach, w formach i w miejscach, określonych przepisami kodeksu. Każdy wyborca może prowadzić kampanię wyborczą na rzecz kandydatów, w tym

zbierać podpisy popierające zgłoszenia kandydatów, po uzyskaniu pisemnej zgody pełnomocnika wyborczego.

W dniu głosowania oraz na 24 godziny przed tym dniem prowadzenie kampanii wyborczej, w tym zwoływanie zgromadzeń, organizowanie pochodów i manifestacji, wygłaszanie przemówień oraz rozpowszechnianie materiałów wyborczych jest zabronione.

Nie sposób nie wspomnieć o innych przejawach aktywności obywatelskiej, jak udział w związkach zawodowych, fundacjach, dziennikarstwo obywatelskie, które mogą nie mieć bezpośredniego związku z demokracją i samorządem, a swoim działaniem kierują opinią obywateli.

Związki zawodowe. Przynależność do związków zawodowych jest dobrowolna. Związki powoływane są do reprezentowania i obrony prawa pracowników, walki o godne prawa pracowników i warunki pracy. Związki są niezależne od innych instytucji i organizacji.

Wolontariat to bezpłatna, świadoma i dobrowolna działalność na rzecz innych wykraczająca poza kręgi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Wolontariuszem może być każdy w każdej dziedzinie życia społecznego, wszędzie tam, gdzie taka pomoc jest potrzebna.

Dziennikarstwo obywatelskie to masowe komunikowanie, dokonywane za pośrednictwem różnych mediów, zwłaszcza internetu i mediów audiowizualnych, którego inicjatorem są osoby niebędące zawodowymi dziennikarzami. Z poczucia misji/obowiązku lub ze względu na swoje zainteresowania informują oni o bieżących wydarzeniach, bardzo często o charakterze lokalnym. Informacjami dzielą się nierzadko zupełnie bezinteresownie, dla dobra swojego i innych.

Podsumowanie

Aktywność obywatelska jest związana z: przystosowaniem, zadowoleniem z życia i bogatą siatką kontaktów społecznych, a także z korzyściami ekonomicznymi płynącymi z przedsiębiorczości. Osoby bierne, nie angażujące się w żadną aktywność społeczną, w przeciwieństwie do osób aktywnych na różnych polach (nie wyłączając uczestnictwa w akcjach protestacyjnych) są najmniej zadowolone ze swojego życia, mają najsilniejsze poczucie krzywdy, są słabo związane z miejscem swojego zamieszkania i lokalną społecznością, są nieufne i mają silne poczucie alienacji.

Mimo wymienionych wyżej plusów uczestniczenia w życiu społecznym, obserwowany jest spadek zainteresowania polityką oraz aktywnością społeczną. W Polsce udział obywateli w życiu publicznym jest niewielki – większość pozostaje poza sferą społeczeństwa obywatelskiego. Obecnie zaledwie jedną trzecią dorosłych Polaków można określić jako społeczników. Zaangażowanie w życie społeczne pozostaje domeną stosunkowo wąskich grup osób i jest związane ze względnie wysoką pozycją społeczną. Jednak, aby nastąpił rozwój społeczeństwa obywatelskiego, koniecznym warunkiem jest zaufanie społeczne do instytucji politycznych i państwa, jak na razie jest ono niewielkie.